

K VEDENÍ BOJE V ZABEZPEČOVACÍM PÁSMU

(Článek uveřejněný ve VM č. 5/1988)

h v sh. 64

V článku se autor plukovník Ing. Anton Výboh, CSc. zabýval problematikou **volby předního okraje obranných pásem**. Svým příspěvkem se chce vyjádřit k některým otázkám daného tématu, které si vzhledem ke své důležitosti nepochybně zasluhují širší diskusi, k níž autor vyzývá v závěru článku.

Soudobá teorie obranného boje zdůrazňuje rostoucí význam **zabezpečovacího pásma**, což bylo způsobeno zaváděním moderních průzkumných prostředků, které umožňují útočnickovi včas zjistit systém obrany a s využitím účinných palebných kompletů rychle umlčovat a ničit obránce.

Hloubka zabezpečovacího pásma se oproti minulosti postupně zvětšovala, a to dovoluje obránci získat potřebnou dobu na zaujetí obrany, zjistit s nezbytným předstihem sílu a složení útočících sil, směr jejich předpokládaných úderů, zpomalit nepřátelský útok, klamat útočníka a bránit mu včas zjistit systém obrany, přinutit jej předčasně rozvinout hlavní síly a útočit na nevýhodném směru, způsobit mu velké ztráty ještě do doby jeho vyjití k přednímu okraji obrany.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války potvrdily, že je zapotřebí, aby hloubka zabezpečovacího pásma bránila působení větší části palebných prostředků nepřítele na hlavní pásmo obrany při zahájení obranného boje, zastavila postup nepřítele na určitou dobu, omezila volný manévr nepřátelských předsunutých odřadů a jejich palebnou podporu dělostřelectvem svazků prvního sledu. Podle **předválečných názorů** měla být hloubka zabezpečovacího pásma v rozmezí 10 až 15 kilometrů, avšak během války dosahovala od 6 až 8 do 60 km v závislosti na konkrétních podmínkách, situaci, cíli a zámyslu operace, charakteru terénu a době, která byla k dispozici pro přípravu obrany.

Po zavedení jaderných zbraní do výzbroje moderních armád se zabezpečovací pásmo začalo vytvářet i při přechodu do obrany v přímém dotyku s nepřítelem. V tomto případě byl budován přední okraj hlavního pásma obrany až v hloubce a na čáře dotyku pokračovaly v boji s útočníkem jen jednotky a útvary přikrytí.

Zkušenosti z války rovněž dokázaly, že zabezpečovací pásmo splní svůj úkol jen tehdy, bude-li bráněno dostatečným počtem sil a prostředků. Předpokládá se, že motostřelecká divize vyčlení 1 až 2 předsunuté odřady v síle zesíleného praporu nebo jeden odřad v síle pluku. Složení předsunutých odřadů závisí na stanovených úkolech. Zejména v počátečním období války bude účelné vytvářet silné předsunuté odřady, které mohou úspěšně zdržovat postup nepřítele tak, aby hlavní síly mohly zaujmout obranu a připravit se k boji.

Podle názorů armády USA je do zabezpečovacího pásma vyčleňováno 30 až 40 % sil a prostředků divize prvního sledu. Jsou-li naopak včas uvedeny síly a prostředky v hlavním pásmu obrany do pohotovosti k odrazení útočníka, mohou být do zabezpečovacího pásma vyčleňovány slabší síly.

Bojová sestava předsunutých odřadů je určována podle úkolů a podmínek jejich plnění. V obraně na široké frontě budou zpravidla v jednom sledu s vyčleněním zálohy. Obrana může být zaujímana formou jednotlivých rotních a četních opěrných bodů na nejdůležitějších úsecích a směrech. V úzkém pásmu obrany, kdy bude úkolem předsunutých odřadů zadržet útočníka na delší dobu, je výhodné bojovou sestavu členit do dvou sledů.

K podpoře bojujících předsunutých odřadů jsou plánovány raketové a letecké údery, palba dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení, protitankových prostředků a ostatních zbraní. V současnosti se jeví jako velmi účinný palebný prostředek pro podporu boje předsunutých odřadů i **bojové vrtulníky**, které mohou působit zejména na nejhroženějších směrech nepřátelského útoku. Podle amerického vojenského tisku zasazením bitevních vrtulníků je možné zvýšit bojeschopnost vojsk v zabezpečovacím pásmu až o 50 %.

Při použití **protitankových prostředků** je nezbytné počítat s tím, že nelze vytvářet souvislou a spolehlivou protitankovou palbu v celé šíři obrany, ale bude nezbytné soustředit tyto prostředky na nejhroženější směry.

V obraně bude mít významnou úlohu i **ženijní budování**, které bude záviset na čase, jenž je k dispozici. Na každém postavení jsou budovány četní a rotní opěrné body s okopy a při dostatku času i jednotlivé úseky zákopů, umožňující vedení palby a pozorování. Dále velitelé organizují budování okopů pro tanky, BVP, OT, postavení dělostřelectva, protitankových prostředků, PVO, prostory rozmístění záloh, týlových jednotek, míst velení, maskování ap. Při budování obrany má velmi důležitou úlohu i systém ženijních zátarasů, sladěných s přírodními překážkami. K podpoře boje předsunutých odřadů je značně účinné především minování na dálku, kterým je možné měnit hustotu minových zátarasů v souladu s tempem postupu útočníka.

Požadavky, které obsahuje soudobá vojenská doktrína, zdůrazňují, že spolehlivé odrazení nepřátelské agrese vyžaduje dokonalou **organizaci obrany**, která musí být hluboce členěná, odolná a je nutné, aby umožnila narůstání úsilí obrany, odrazení útoku nepřítele a zničení jeho sil, které se vklínily do naší obrany. **Přední**

okraj hlavního pásma obrany má být volen tak, aby bylo možné úporně bránit důležité prostory při státní hranici, zabránit nepříteli ovládnout výhodné čáry pro zasazení hlavních sil a nepřipustit jakoukoli výraznější ztrátu vlastního území. Z toho důvodu se požaduje, aby přední okraj hlavního pásma obrany byl na některých směrech přimknut ke státní hranici, na jiných může být před ním vytvářeno nehluboké zabezpečovací pásmo.

Požaduje se **hlavní pásmo obrany budovat do hloubky 20 až 25 km** se 3–4 obrannými postaveními zpravidla bezprostředně u státní hranice.

Podle těchto zásad lze vytvářet **zabezpečovací pásmo do hloubky 5 až 15 km** na těch úsecích, kde vzhledem k terénu není výhodné budovat hlavní pásmo obrany bezprostředně u státní hranice. V rámci zabezpečovacího pásma může být budováno několik obranných postavení, rozmístěných do hloubky, nebo samostatné opěrné body, rajóny obrany a rozsáhlý systém zátarasů.

Tolik ve stručnosti několik teoretických zásad, stanovených v posledním období pro naše spojenecké armády v rámci rozpracování požadavků vojenské doktriny členských států Varšavské smlouvy.

Budeme-li však uvažovat v našich konkrétních podmínkách Šumavy a Českého lesa o budování zabezpečovacího pásma a volbě předního okraje hlavního pásma obrany, neměli bychom se dogmaticky snažit dodržovat stanovené normy a vzdálenosti. Vždyť konkrétní terénní podmínky na státní hranici spojeneckých států jsou velmi rozmanité a charakter terénu v našem pohraničním pásmu je ve srovnání s našimi spojenci velmi odlišný.

Je nutné si uvědomit, že **cílem činnosti vojsk v zabezpečovacím pásmu** je zabránit nenadálému napadení a proniknutí nepřitele na naše území, zdržení jeho útoku a vytvoření podmínek pro dokončení operačního a mobilizačního rozvinutí vojsk. Kromě toho bude zapotřebí požadovat od jednotek a útvarů vyčleněných do zabezpečovacího pásma včasné zjištění směru hlavního úderu nepřitele a zabránění, aby nepřítel mohl účinně zasáhnout palbou dělostřelectva přední okraj obrany.

Vycházíme-li z těchto skutečností, bylo by možné diskutovat s tvrzením autora článku (str. 27), že „**Zabezpečovací pásmo by mělo být vytvořeno na směrech ..., kde není předpokládán směr hlavního úderu nepřitele.**“ Podle mého názoru bude naopak nezbytné budovat zabezpečovací pásmo na směrech předpokládaného hlavního úderu nepřitele, kde je žádoucí vytvořit hlubokou obranu, schopnou účinně bránit nepříteli v jeho útoku. Naopak lze plně souhlasit s autorem, že: „Potřeba přimknout tento okraj (rozuměj – zabezpečovacího a hlavního pásma obrany) ke státní hranici vyplývá z toho, že je nelogické dávat agresorovi možnost bez odporu přesunout své síly přes přechody na státní hranici.“

Na str. 29 autor článku **dostí zjednodušeně staví otázku** volby vzdálenosti hlavního pásma obrany blíže u státní hranice nebo naopak v závislosti na tom, „co

považujeme za důležitější, zda zachování bojeschopnosti vojsk a ztrátu vlastního území ... **nebo vytvoření hlavního pásma obrany ...**“.

Přitom vychází z předpokladu, že: „Každé zmenšení vzdálenosti hlavního pásma obrany od státní hranice umožňuje nepříteli zvýšit počet palebných prostředků, kterými je schopen účinně ničit naše vojska. Naopak zvětšení vzdálenosti hlavního pásma obrany od státní hranice vylučuje postupně prostředky, kterými může aktivně působit na uskupení našich vojsk, avšak zároveň umožňuje nepříteli menšími silami proniknout za státní hranici a ovládnout tento velmi důležitý prostor, který potřebuje k rozvinutí.“ Jednak nelze z hlediska charakteru terénu na Šumavě a v Českém lese jednoznačně uvažovat o terénu za státní hranici na našem území jako o vhodném k rozvinutí hlavních sil nepřítele. Dále je otázka, zda ještě v nynějších podmínkách můžeme spoléhat na dříve platnou skutečnost, že nepřítel nemůže účinně palebně působit na naše vojska v obraně, jestliže posuneme např. přední okraj hlavního pásma obrany při budování zabezpečovacího pásma přibližně o 15 až 20 km od státní hranice. Vždyť soudobé nepřátelské polní dělostřelectvo se zvýšeným dostřelem může působit na dálku 30 km a nové typy zaváděných samohybných raketometů (M270 MLRS) mohou vést palbu na obrněné cíle na vzdálenost až 25 km od čáry dotyku a v budoucnu budou mít dosah 30 až 42 km.

Při volbě zabezpečovacího pásma nesmíme zapomenout **na velmi důležitý požadavek, že je nutné, aby obrana od státní hranice umožnila narůstání úsilí a odpor obránce by měl postupně sílit.** To nebude zabezpečeno, jestliže vysuneme hlavní pásmo obrany přímo na státní hranici, ale naopak úsilí obránce se může snižovat a slábnout, poněvadž těžiště obrany na taktickém stupni, který bude schopen vést obranu, zpravidla spočívá v hlavním pásmu obrany.

Tuto problematiku může ovlivnit v současné době i návrh na vytvoření pásma důvěry, spolupráce a dobrých sousedských vztahů na linii dotyku států Varšavské smlouvy a NATO, vyhlášený generálním tajemníkem ÚV KSČ Milošem Jakešem. Jeho realizace by mohla změnit plánování a organizaci obrany naší republiky. Myslím, že vzhledem ke „zřetění vojsk“ bychom v daném případě nemohli reálně předpokládat budování hlavního pásma obrany přímo na státní hranici. Soudím, že by bylo nezbytné uvažovat opět s poměrně hlubším zabezpečovacím pásmem, ve kterém by vyčleněné útvary a jednotky vedly boj o čas, nezbytný k zaujetí hlavního pásma obrany vojsk přisunutými z hloubky našeho státního území.

560 - Koj

Plukovník Ing. Miroslav Nedvěd, CSc.

nr. 66

NĚKTERÉ NÁZORY NA OBSAHOVÉ ZAMĚŘENÍ MONOTEMATICKÉHO ČÍSLA 10/1988

Hluboké pochopení vojenského umění, jeho součástí (strategie, operačního umění a taktiky), usnadňuje stanovit ústřední problémy v procesech velení vojskům i způsoby řešení úkolů ve velitelsko-štabních činnostech. **Proto každý tvůrčí, teoreticky odůvodněný příspěvek v teoretickopraktické rovině, který zprostředkovaně je předkládán široké vojenské veřejnosti v podobě pojednání nebo článků ve vojenské odborné literatuře, příznivě působí na další zkvalitňování práce velitelů i štábů v procesech velení vojskům.**

Aktivní, tvůrčí a vysoce odpovědný přístup k zevšeobecnění nejnovějších poznatků z oblasti velení vojskům se projevuje v časopisu *Vojenská mysl* č. 10 z minulého roku. V teoretické rovině objasňuje i ujednocuje názory na zvyšování efektivnosti procesů velení vojskům a současně usnadňuje velitelům i štábům včas se orientovat v této složité problematice při řešení naléhavých úkolů ve výcvikovém roce 1988–1989 z hlediska požadavků Rozkazu MNO ČSSR. **Vysoce si cením aktivitu redakce a redakční rady, která opakovaně přistoupila k vydání monotematického čísla.** Již v minulých letech se obdobná iniciativa plně osvědčila. Např. č. 7 z roku 1987 napomohlo jednotnému řešení přípravy a vedení obranné operace v podmínkách nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí vojsk při následných cvičeních. Obsah tohoto monotematického čísla se prosadil do činnosti vojsk, ale také do práce oddělení rozboru i rozhodčí služby. Tím teoretické zásady a ujednocené závěry prakticky vstupovaly do velitelsko-štabní praxe, která konkrétně ověřila dané hypotézy. **Proto pozitivně hodnotím i obsah nového monotematického čísla časopisu *Vojenská mysl*.** V podmínkách VA AZ přitažlivě působí v přípravě vědeckopedagogického sboru a posluchačů. Promítá se široce i do zpracovatelské činnosti jednotlivců a kolektivů, kteří pracují na vědeckých úkolech.

Zvláštní význam pro vědeckou objektivitu ve velení vojskům mají v současné době výpočetní a automatizační prostředky. Autorům článku (str. 14 až 18) se výrazně podařilo podpořit vědeckopraktický přínos obsahu úvodního pojednání – Zvyšování efektivnosti procesu velení vojskům. Následná řada článků ve stejném rozsahu vytváří velmi kvalitní základ pro další zdokonalování systému velení vojskům, uplatňování principů, metodických postupů a metod velení ve vykonávání velitelsko-štabních činnostech při plnění úkolů v boji (operaci).

Velitelé i štáby mají ve vydaném monotematickém čísle časopisu *Vojenská mysl* k dispozici řadu účinných poznatků, doporučení a prostředků

vojenskoteoretického i vojenskopraktického poznání. Zevšeobecněné poznatky a závěry mohou tak u vojsk i v podmínkách vojenských škol bezprostředně přispět nové kvalitě objektivního hodnocení bojových možností vojsk, zjišťování silných i slabých stránek jejich připravenosti i zabezpečení, nacházet způsoby dalšího zvyšování účinnosti práce štábů, zdokonalování pohotovosti útvarů a svazků ČSLA v soudobých složitých podmínkách mezinárodní politické i vojenské situace.

Ze zaměření jednotlivých článků zcela objektivně vyplývá, že vztah mezi problémy velení vojskům je především vztahem koordinace. Např. zvyšování efektivity procesů velení vojskům nutně vede k dovednému řízení politické práce, využívání výpočetní techniky, uplatňování prostředků automatizace při sběru a zpracovávání vojenských informací, prognózování, rozhodování, plánování, v organizování, kontrolování a operativním velení (řízení). V neposlední řadě jde i o vztahy koordinace v procesech všestranného zabezpečování boje (operace).

Vzhledem k tomu, že vojenskovědecké poznání ve velení vojskům vyžaduje nejen přesnou a všestrannou koordinaci, sladění organizačního úsilí zúčastněných kolektivů i jednotlivých pracovníků, ale i cílevědomé uplatňování metod výzkumu vojenských problémů, vystupuje do popředí nutnost konkrétní motivace, kterou spatřuji právě v tomto monotematickém čísle.

Přes všechny uvedené klady a pozitiva bych doporučoval redakci časopisu **Vojenská mysl**, aby v širší míře zpřístupňovala problematiku velení vojskům i z taktických stupňů velení (divize, pluku). Přes operační stupně by zřejmě bylo prospěšné propojovat problematiku procesů velení vojskům po vševojskovou divizi (pluk).

Studium a hodnocení různých odborných materiálů z řady cvičení s vojsky divizí (pluků) umožňuje vyvozovat konkrétní široce použitelné závěry, ve kterých jde o: rozsah a obsah opatření při přípravě boje, metody práce velitelů a štábů při rozhodování, plánování a zpracovávání bojové dokumentace, způsoby předávání úkolů vojskům a metody zkracování k tomu potřebného času, organizaci a udržování součinnosti vojsk, všestranné zabezpečení a velení, udržování vysoké stálé bojové pohotovosti vojsk, způsoby efektivního ničení hlavních uskupení nepřítelů, velení vojskům v průběhu boje (bojové činnosti) apod.

Především **zobecněné zkušenosti ze cvičení** umožňují určit zcela objektivní střední kvantitativní i kvalitativní ukazatele rozmachu bojové činnosti, síly a prostředky potřebné pro jejich realizaci nebo všestranné zabezpečení. Tím by i obsah článků byl ještě více motivující a vysoce přitažlivý pro širší čtenářskou vojenskou veřejnost. Přitom nepopírám, že zevšeobecněné závěry jsou reálné, protože potvrzují svoji profesionální hodnotu, že vycházejí ze studia zkušeností ze cvičení, odůvodněně navrhuji zásady pro obohacení operačního umění, zjišťují nové jevy bojové činnosti v soudobých operacích a jejich hlavní i podstatné zákonitosti.

Plukovník doc. Ing. František Kořístek, CSc.